

GABRIEL BETHLEN ȘI EUROPA

400 DE ANI DE LA ÎNSCĂUNAREA PRINCIPELUI GABRIEL BETHLEN – CONFERINȚĂ ȘTIINȚIFICĂ INTERNAȚIONALĂ

CLUJ-NAPOCA, 24-26 OCTOMBRIE 2013

JOI, 24 OCTOMBRIE 2013

Universitatea Babeș-Bolyai, Clădirea Centrală

Str. Mihail Kogălniceanu Nr. 1, Sala festivă Aula Magna

15.00 *Înregistrarea participanților*

16.00–16.30 *Deschiderea lucrărilor conferinței. Cuvinte de salut*

ALOCUȚIUNI PLENARE

Moderator: **Ákos Egyed**

16.30–17.00 **Paul Niedermaier** (Sibiu, Institutul de Cercetări Socio-Umane): *Premisele guvernării în jurul anului 1600*

17.00–17.30 **Ágnes R. Várkonyi** (Budapesta, Universitatea Loránd Eötvös): *Alternativele prezenței europene*

17.30–18.00 **Nicolae Edroiu** (Cluj-Napoca, Institutul de Istorie „George Barițiu” al Academiei Române): *O personalitate marcantă a vieții politice transilvane. Principele Gabriel Bethlen*

18.00–18.30 **Pauză de cafea**

18.30–19.00 **András Kovács** (Cluj-Napoca, Universitatea Babeș-Bolyai): *Principele Gabriel Bethlen și cetatea sa de scaun*

19.00–19.30 **Ioan-Aurel Pop** (Cluj-Napoca, Universitatea Babeş-Bolyai): *Gabriel Bethlen și confesiunea românilor din Transilvania*

19.30–19.40 Melchior Vulpius (Fuchs, 1570–1615): *Vater Abraham, erbarne dich mein!*
(*Părinte Avraame, fie-ți milă de mine!* – Luca 16,24–25.– Die Motette nr. 261.) Prezintă corul Institutului Teologic Protestant, dirijor Timea Benkő.

19.40–20.00 **Prezentări de carte:** volumul de studii *Bethlen Gábor képmása* [Portretul lui Gabriel Bethlen] (red. Klára Papp și Judit Balogh, Speculum Historiae Debreceniense 15. Debrecen, 2013) va fi prezentat de Gábor Sipos.

Volumul *Bethlen Gábor és Európa* [Gabriel Bethlen și Europa] (red. Gábor Kármán și Kees Tszelszky, Budapest, ELTE, 2013) va fi prezentat de Ákos Egyed.

20.00 **Recepție** oferită de Universitatea Babeş-Bolyai – Casa Universitarilor, Restaurant Piramida (Str. Emmanuel de Martonne Nr. 1)

VINERI, 25 OCTOMBRIE 2013

SECȚIUNEA I		SECȚIUNEA a II-a	
TRANSILVANIA LUI GABRIEL BETHLEN ÎN EUROPA		MOȘTENIREA ARTISTICĂ ȘI ARHEOLOGICĂ A LUI GABRIEL BETHLEN	
Universitatea Babeş-Bolyai, Clădirea Centrală Sala Blaga (Etajul I), Str. Mihail Kogălniceanu Nr. 1		Universitatea Babeş-Bolyai, Institutul de Istorie Sala Ferdinand (Etajul I), Str. Napoca Nr. 11	
Moderator: Ildikó Horn		Moderator: András Kovács	
9.00–9.20	Sándor Papp (Szeged, Universitatea din Szeged): <i>Înscăunarea lui Gabriel Bethlen și primii ani de domnie</i>	Árpád Mikó (Budapesta, Galeria Națională Maghiară): <i>Heraldică și istoria artei. Problemele cercetării picturii Renașterii târzii din Transilvania</i>	
9.20–9.40	Valentin Constantinov (Chișinău, Institutul de Istorie al Academiei de	Adrian Andrei Rusu (Cluj-Napoca, Institutul de Arheologie și Istoria Artei	

	științe a Moldovei): <i>Impactul politicii externe a lui Gabriel Bethlen asupra situației din Țara Moldovei la începutul Războiului de 30 de ani</i>	al Academiei Române): <i>Cahle cu mascheron feminin în Transilvania (prima jumătate a sec. XVII)</i>
9.40–10.00	Nóra G. Etényi (Budapesta, Universitatea Loránd Eötvös): <i>Faima și renumele lui Gabriel Bethlen în publicistica Imperiului Romano-German premodern</i>	Radu Lupescu (Cluj-Napoca, Universitatea Sapientia): <i>Castelul de la Hunedoara în epoca Bethlen</i>
10.00–10.20	Kees Tszelszky (Budapesta, Universitatea Loránd Eötvös): <i>Valoarea de informație a principelui Bethlen în ziarele din Antwerpen și Amsterdam: prezența Ungariei și Transilvaniei în presa premodernă din nordul și sudul Țărilor de Jos (1619-1636)</i>	Tamás Emódi (Oradea, Atelierul de Proiectare-cercetare Restitutor): <i>Reconstrucția palatului princiar a lui Gabriel Bethlen din Oradea</i>
10.20–10.40	Gábor Almási (Budapesta, Universitatea Loránd Eötvös): <i>Învățătura secretă oferită lui Frederic al V-lea de Pfalz: în urma unei enigme</i>	Mária Lupescu Makó (Cluj-Napoca, Universitatea Babeș-Bolyai): <i>Aspectele culturii materiale transilvane în prima jumătate a secolului al XVII-lea</i>
10.40–11.00	Intervenții ale participanților, discuții	Intervenții ale participanților, discuții
11.00–11.20	Pauză de cafea	Pauză de cafea
		MOȘTENIREA SCRISĂ A LUI GABRIEL BETHLEN
		Moderator: Csilla Gábor
11.20–11.40	Sándor Gebei (Eger, Colegiul Károly Eszterházy): <i>Gabriel Bethlen și polonezii</i>	Susana Andea (Cluj-Napoca, Institutul de Istorie „George Barițiu” al Academiei Române): <i>Practici ale scrisului în vremea lui Gabriel Bethlen</i>
11.40–12.00	Zsuzsanna Hámori Nagy (Piliscsaba, Universitatea Catolică Péter Pázmány): <i>Atitudinea diplomației franceze față de Gabriel Bethlen în anii 1620–1621</i>	Anikó László – Sándor Őze (Piliscsaba, Universitatea Catolică Péter Pázmány): <i>Transilvania lui Gabriel Bethlen și apocaliptica lui Alsted</i>
12.00–12.20	Áron Zarnóczki (Budapesta, Universitatea Loránd Eötvös): <i>Relațiile diplomatice ale lui Gabriel Bethlen cu Anglia, principele și Alianța de la Haga (1623-1626)</i>	Orsolya Hanna Vincze (Cluj-Napoca, Universitatea Babeș-Bolyai): <i>Reprezentarea princiară ca limbaj politic în „oglindea regală” a lui Pataki Füsüs</i>

12.20–12.40	Katalin Kovács (Piliscsaba, Universitatea Catolică Péter Pázmány): <i>Aspirațiile externe ale lui Gabriel Bethlen în oglinda rețelei sale de agenți</i>	Intervenții ale participanților, discuții
12.40–13.00	Intervenții ale participanților, discuții	
13.00–14.00	Expoziție	Expoziție
14.00–15.20	Pauză de masă (Universitatea Babeș-Bolyai, Clădirea Centrală Sala François Chamoux (Etajul I))	Pauză de masă (Universitatea Babeș-Bolyai, Clădirea Centrală Sala François Chamoux (Etajul I))
15.20–15.40	Gizella Keserű (Szeged, Universitatea din Szeged): <i>Îndrumare pentru Transilvania. Sfaturile lui Joachim Stegmann către Caterina de Brandenburg</i>	Emil Hargittay (Piliscsaba, Universitatea Catolică Péter Pázmány): <i>Încă o dată despre sprijinirea Bibliei traduse de Káldi</i>
15.40–16.00	Violeta Barbu (București, Institutul de Istorie “Nicolae Iorga” al Academiei Române): <i>Mirtul și laurii. Nunta lui Gabriel Bethlen cu Caterina de Brandenburg</i>	Mihály Balázs (Szeged, Universitatea din Szeged): <i>Rettegi și Varsolci. Un polemic reformato-unitarian necunoscut într-un coligat descoperit recent</i>
16.00–16.20	Gábor Kármán (Budapesta, Institutul de Istorie al Academiei Maghiare): <i>Impas diplomatic: căsătoria lui Gabriel Bethlen cu Caterina de Brandenburg</i>	Dávid Molnár (Szeged, Universitatea din Szeged): <i>Disputa dintre Boldizsár Rákosi și Gáspár Bojti Veres (1621)</i>
16.20–16.40	Intervenții ale participanților, discuții	Intervenții ale participanților, discuții
16.40–17.00	Pauză de cafea	Pauză de cafea
	GABRIEL BETHLEN ÎN ISTORIOGRAFIE	MEMORIA LUI GABRIEL BETHLEN
	Moderator: Mária Lupescu Makó	Moderator: Gábor Sipos
17.00–17.20	Konrad Gündisch (München, Institut für deutsche Kultur und Geschichte Südosteuropas an der Ludwig-Maximilians-Universität): <i>Gabriel Bethlen în istoriografia săsească</i>	Amedeo Di Francesco (Napoli, Universitatea „L’Orientale” din Napoli): <i>Incursiuni în cultul literar maghiar a lui Gabriel Bethlen</i>
17.20–17.40	Kinga Papp (Cluj-Napoca, Societatea	Tudor Sălăgean (Cluj-Napoca,

	Muzeului Ardelean): <i>Gabriel Bethlen în cronicile catolice de la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea</i>	Muzeul Etnografic al Transilvaniei): <i>Gabriel Bethlen, Transilvania și mitul rozicrucian</i>
17.40–18.00	Sándor Kovács (Cluj-Napoca, Institutul Teologic Protestant): <i>Gabriel Bethlen în istoriografia ecleziastică unitariană</i>	Mihaela Grancea – Laura Colțofean (Sibiu, Universitatea "Lucian Blaga" – Muzeul Național Brukenthal): <i>Imaginea principelui Gabriel Bethlen în memoriile colective alternative din România postcomunistă</i>
18.00–18.20	Ionuț Costea (Cluj-Napoca, Universitatea Babeș-Bolyai): <i>Imaginea lui Gabriel Bethlen în istoriografia română</i>	Tamás Lönhárt (Cluj-Napoca, Universitatea Babeș-Bolyai): <i>Cale individuală transilvană sau solidaritate dunăreană? Gabriel Bethlen în narativele politice transilvane din secolul XX</i>
18.20–18.40	Intervenții ale participanților, discuții	Intervenții ale participanților, discuții
19.30	Recepție oferită de Consatul general al Ungariei din Cluj-Napoca – Mănăstirea franciscană (Str. Victor Deleu Nr. 4)	

SÂMBĂȚĂ, 26 OCTOMBRIE 2013

SECȚIUNEA I CURTEA LUI GABRIEL BETHLEN Universitatea Babeș-Bolyai, Clădirea Centrală Sala Blaga (Etajul I), Str. Mihail Kogălniceanu Nr. 1 Moderator: Teréz Oborni		SECȚIUNEA a II-a GABRIEL BETHLEN ȘI ORAȘELE Universitatea Babeș-Bolyai, Institutul de Istorie Sala Ferdinand (Etajul I), Str. Napoca Nr. 11 Moderator: István Kenyeres	
9.00–9.20	Ildikó Horn (Budapesta, Universitatea Loránd Eötvös): <i>"Creaturile" lui Gabriel Bethlen</i>	9.00–9.20	Péter Kónya (Prešov, Universitatea din Prešov): <i>Prešov în răscoala lui Gabriel Bethlen</i>
9.20–9.40	Tünde Lengyel (Bratislava, Institutul	9.20–9.40	Klára Papp (Debrecen, Universitatea

	de Istorie al Academiei de științe Slovace): <i>Contele Imre Thurzó – adeptul devotat a lui Gabriel Bethlen</i>	din Debrecen): <i>Rolul orașelor Oradea, Debrecen și Košice în timpul principatului lui Gabriel Bethlen</i>
9.40–10.00	Gábor Várkonyi (Budapesta, Universitatea Loránd Eötvös): <i>István Wesselényi și fiii în anturajul lui Gabriel Bethlen</i>	Zsuzsanna J. Újváry (Piliscsaba, Universitatea Catolică Péter Pázmány): <i>Drumul lui Andrei Varannay, un orășean din Košice de la scaunul de jude principal al orașului până la funcția de prefect principal al monetăriei lui Gabriel Bethlen din Košice</i>
10.00–10.20	Annamária Jeney-Tóth (Debrecen, Universitatea din Debrecen): <i>Elita din „curțile” lui Gabriel Bethlen</i>	Péter Szabó András (Budapesta, Institutul de Istorie al Academiei Maghiare): <i>Principele dușmănit: Relația dintre Gabriel Bethlen și orașul Levoča</i>
10.20–10.40	Tamás Túri (Szeged, Universitatea din Szeged): <i>István Bethlen și Pál Csanádi</i>	Zsuzsanna Cziráki (Szeged, Universitatea din Szeged): <i>Brașovul și expunerea intereselor ordinilor săsești în timpul domniei lui Gabriel Bethlen</i>
10.40–11.00	Intervenții ale participanților, discuții	Intervenții ale participanților, discuții
11.00–11.20	Pauză de cafea	Pauză de cafea
11.20–11.40	Péter Király (Kaiserslautern): <i>Gabriel Bethlen, marele principe pasionat de muzică</i>	Enikő Rűsz-Fogarasi (Cluj-Napoca, Universitatea Babeș-Bolyai): <i>Clujul și Gabriel Bethlen</i>
11.40–12.00	Erika Kiss (Budapesta, Muzeul Național Maghiar): <i>Trezoreria și comorile lui Gabriel Bethlen</i>	Judit Balogh (Miskolc, Universitatea din Miskolc): <i>Gabriel Bethlen și orașele secuiești</i>
12.00–12.20	Zsófia Köllő (Cluj-Napoca, Universitatea Babeș-Bolyai): <i>Gabriel Bethlen și oglinzile regale lirice din secolul al XVII-lea</i>	Zsolt Simon (Târgu Mureș, Institutul de Cercetări Socio-Umane “Gheorghe Șincai” al Academiei Române): <i>Gabriel Bethlen și Târgu Mureș</i>
12.20–12.40	Emese Tömösvári (Tübingen, Universitatea Eberhard-Karls): <i>Palatinul Miklós Esterházy, adeversarul politic al lui Gabriel Bethlen. Lucrările unei ediții critice</i>	Dezsó B. Garda (Gheorgheni, Universitatea Babeș-Bolyai): <i>Gabriel Bethlen și Gheorgheni</i>
12.40–13.00	Intervenții ale participanților, discuții	Intervenții ale participanților, discuții

13.00–15.00	Pauză de masă (Universitatea Babeș-Bolyai, Clădirea Centrală Sala François Chamoux (Etajul I))	Pauză de masă (Universitatea Babeș-Bolyai, Clădirea Centrală Sala François Chamoux (Etajul I))
	GUVERNAREA LUI GABRIEL BETHLEN Moderator: Klára Papp	POLITICA ECONOMICĂ A LUI GABRIEL BETHLEN Moderator: Enikő Rűsz-Fogarasi
15.00–15.20	Teréz Oborni (Budapesta, Institutul de Istorie al Academiei Maghiare): <i>Reorganizarea și caracteristicile constituției și a statului în Principatul Transilvaniei</i>	István Kenyeres (Budapesta, Arhiva Capitalei Budapesta): <i>„Eu nu am bani, ce am avut, Dumnezeu stie că i-am cheltuit toți pe oaste”. Încasările statului și cheltuielile militare din epoca lui Gabriel Bethlen și Ferdinand al II-lea</i>
15.20–15.40	Marius Diaconescu (București, Universitatea din București): <i>Principele rău versus principele bun. Contribuții la istoria lui Gabriel Báthory</i>	János Buza (Budapesta, Universitatea Tehnică și de Economie): <i>Circulație monetară și reglementări fiscale în timpul domniei lui Gabriel Bethlen</i>
15.40–16.00	András Sófalvi (Odorheiu Secuiesc, Muzeul Rezső Haáz): <i>Apărarea granițelor Ținutului Secuiesc în timpul lui Gabriel Bethlen</i>	Florentina Nițu (București, Universitatea din București): <i>Consumul de bijuterii în Transilvania secolului al XVII-lea: lux, status social, rațiuni economice. Registrele de cumpărături ale principelui Gabriel Bethlen</i>
16.00–16.20	Zoltán Borbély (Eger, Colegiul Károly Eszterházy): <i>Mișcarea lui György Homonnai Drugeth</i>	Intervenții ale participanților, discuții
16.20–16.40	Intervenții ale participanților, discuții	Pauză de cafea
16.40–17.00	Pauză de cafea	Mária Pakucs (București, Institutul de Istorie “Nicolae Iorga” al Academiei Române): <i>Gabriel Bethlen și comerțul răsăritean</i>
17.00–17.20	Dénes Harai (Paris, École Pratique des Hautes Études): <i>Consiliul și consilierii lui Gabriel Bethlen, principele transilvan și regele maghiar ales</i>	Livia Ardelean (Cluj-Napoca, Arhivele Naționale, Serviciul Județean Cluj): <i>Gabriel Bethlen și politica economică față de Maramureș</i>
17.20–17.40	Veronka Dáné (Debrecen, Universitatea din Debrecen): <i>Gabriel Bethlen: “armonizarea” dreptului și a societății</i>	Petra Mátyás–Rausch (Budapesta, Institutul de Istorie al Academiei Maghiare): <i>Rolul domeniilor miniere în administrarea exploatărilor de</i>

		<i>metale prețioase din Transilvania (1613-1629)</i>
17.40–18.00	Zsolt Bogdándi (Cluj-Napoca, Societatea Muzeului Ardelean): <i>Particularitățile importante ale jurisdicției centrale din timpul lui Gabriel Bethlen</i>	Intervenții ale participanților, discuții
18.00–18.20	Emőke Gálfi (Cluj-Napoca, Societatea Muzeului Ardelean): <i>Juzii de curte din Alba Iulia și atribuțiile lor în prima etapă a domniei lui Gabriel Bethlen</i>	
18.20–18.40	Intervenții ale participanților, discuții	
19.30	Recepție oferită de Primăria Municipiului Cluj-Napoca – Casino (Parcul Central) Închiderea conferinței	

DUMINICĂ, 27 OCTOMBRIE 2013

Micul dejun

Plecarea participanților